

A PROJEKTMÓDSZER AZ ÓVODÁBAN

THE PROJECT METHOD IN THE KINDERGARTEN

Barabási Tünde, Demény Piroska és Stark Gabriella (2012): Gyakorlatközelben – A projektmódszer óvodai alkalmazása könyv recenziója

Szász Judit

A kolozsvári Babes-Bolyai Tudományegyetem Pszichológia és Neveléstudományok Karán belül működő Pedagógia és Alkalmazott Didaktikai Intézet (PADI) munkatársainak egyöntetűen megfogalmazott célkitűzései közé tartozik az intézményes oktatási-nevelési folyamat különböző szintjei közötti élő kapcsolat biztosítása, valamint a közoktatásban érdekelt pedagógusok mindennapi gyakorlati tevékenységét tudományos alapokon nyugvó, meghatározott szemléletmódra épülő, változatos formákba adaptálható alkalmazási lehetőségekkel támogatni. Ezen szándék és vállalás tárgyiasulását képezi a „Gyakorlatközelben” sorozat, amelynek első kötete: „A projektmódszer óvodai alkalmazása” (Ábel Kiadó, Kolozsvár, 2012) az intézményes oktatás-nevelés első állomását, az óvodát, illetve az óvodai tevékenységek módszertanát helyezi előtérbe.

A kötet szerzői mindhárman a PADI Óvoda- és Elemi Oktatás Pedagógiája szakának oktatói: Barabási Tünde, a székelyudvarhelyi kihelyezett tagozat adjunktusa, Demény Piroska, a kolozsvári tagozat adjunktusa, valamint Stark Gabriella, a szatmárnémeti kihelyezett tagozat tanársegéde. A több, mint háromszáz oldalas terjedelemben megjelent munkát körültekintő tervezőtevékenység előzte meg. Lévén hogy többszerzős kötetről van szó, mindenekelőtt az elvi alapok közös nevezőre juttatására volt szükség, bizonyos szemléletmódbeli csomópontok tisztázására, annak érdekében, hogy a kötet szerkezetbeli és tartalmabeli koherenciája és egységes jellege szavatolva legyen.

Szerkezet szempontjából a kötet két nagyobb egységre bontható, az azokon belüli további tagolódással.

Az első rész az elméleti megalapozásé. Említésre méltó a szerzők kiváló arányérzéke, hiszen nem csúsztak bele az elmélet túlzott terjengőssé tételének csapdájába annak ellenére, hogy a téma kapcsán rendelkezésre álló szakirodalom meglehetősen bőséges. Az olvasói igények alapos ismeretét tanúsítja, hogy ha tartalmi arányokban gondolkodunk, a könyvnek mindössze csupán egyötöd részét jelenti az elméleti anyag.

Az elméleti felvezetésbe a szerzők által felkarolt és népszerűsített projektmódszer hatékony alkalmazását lehetővé tevő legszükségesebb és legrelevánsabb információk kerültek. A bevezető tanulmányban Demény Piroska a projektmódszert az aktív, cselekvés általi tanulás vonatkozásában ismerteti. Információkat nyújt a módszer gyökereiről, körüljárja a projekt fogalmát, számbaveszi annak jellegzetességeit (pl. komplexitás, együttműködés, képességfejlesztés, rugalmas időkezelés, stb)

Barabási Tünde a projektmódszer alkalmazásának tanuláseméleti háttérét vázolja fel. Olyan tudnivalókat foglal össze, olyan összefüggésekre világít rá, amelyek ismeretének és megértésének hiányában szervezhető ugyan projektmódszer általi foglalkoztatás, annak hosszú távon mérhető hatékonysága viszont megkérdőjelezhető. Leszögezi, hogy „a projektek általi fejlesztés a konstruktív tanulásemélet és a kooperatív szemlélet mentén valósul meg” (20. old), hiszen ezek alkotják a

biztos kezdet esélyének alappilléreit minden gyermek számára azért, hogy „nem tananyagot rendel a gyermek mellé, hanem biztosítja, hogy a gyermek önmagát rendelje a tananyaghoz”¹. (Barabási, 21. old.) Utal a konstruktív életvezetés és a projektpedagógia közötti összefüggésre, olyan, a nevelés célkitűzései között megjelenő és a projektmódszer alkalmazása által megközelíthető „produktumokra”, mint a felelősség, önállóság, döntésképeség, fegyelmezettség, rend, kompromisszumképeség és problémamegoldó cselekvés.

Barabási Tünde írását érdemes a kötet második nagy egységét képező „gyakorlati” részből kiemelt valamely kidolgozott óvodai projekttel párhuzamosan tanulmányozni. Módszeresen vezet végig a projekt előkészítésének és lebonyolításának lépésein úgy, hogy betekintést nyújt a „színfalak mögé”. Kihangsúlyozva az elméleti eszmefuttatások előtt gyakran méltatlankodó gyakorlati szakember (óvónő) kérdését, magyarázatot nyújt az elméleti fejtegetés szükségességét illetően: „*Miért előny az óvodapedagógus számára egy-egy oktatási módszer, stratégia tanulásméleti háttérének ismerete? Mindenekelőtt, mert annak lehetőségét biztosítja, hogy az óvónő ne egyszerű végrehajtó szerepben jelenjen meg, hanem tudatos pedagógiai döntéseket hozzon, és ennek megfelelően cselekedjen. Ellenkező esetben ellesi a legjobbnak, rövid távon jól és könnyen alkalmazhatónak tűnő technikákat, amelyek adott koncepcióból kiszakítva ritkán vezetnek eredményességhez.*” (Barabási, 27. old)

A pedagógiai döntések tudatos előkészítése azért is lényeges, hogy az óvodapedagógus megfelelően értelmezze a 2008-ban érvénybe lépett óvodai tanterv biztosította lehetőségeket és az óvodás gyermek érdekeit szolgálva tudjon élni ezekkel. A romániai óvodák működését szabályozó alapdokumentum több ízben is megnevezi és ajánlja a gyermeki személyiség integrált fejlődésének segítségét szorgalmazó újfajta szemléletmód gyakorlatba fordításának kiemelt lehetőségeként a projektmódszer alkalmazását. Erről szól a kötet első nagyobb egységének harmadik tanulmánya. Írásában Stark Gabriella ismerteti az óvodai tantervi változásokat*, összeveti az aktuális tantervi koncepciót a projektmódszer sajátosságaival, egyenes ágú kapcsolatot teremt a tanterv által kötelezőként előírt hat integrált témakör és az azokba illeszkedő projekttémák között.

A tanulmány további részei mintegy átvezetnek a „terepre”. Miután felvértezheték magukat az alkalmazást előkészítő háttértudással, az érdeklődő pedagógusok konkrét támpontokat kapnak az óvodai projektek tervezéséhez. A szerző sorra veszi az óvodai projekt szakaszait (témaválasztás, indoklás, célok megfogalmazása, problémafeltárás készítése, erőforrások számbavétele, szándéklevél, tematikus központ létesítése, projekttérkép, módszerek, szervezési módok, produktumok és a projektek értékelése) és megfontolandó módszertani javaslatokkal szolgál mindenik szakasz optimális megvalósítására. Figyelemre méltó a gazdag példaanyag válogatásának célszerűsége: egy-egy projektszakasz sikeres kivitelezését segítő tanácsok a kötet további részében olvasható kidolgozott óvodai projektekből származó részletek révén válnak megfoghatóvá. Stark Gabriella zárógondolatában kulcsfogalomként bukkan fel újra a pedagógusi tudatosság kérdése: „*a módszertani megfontolások (...) olyan jó értelemben vett szakmai rutinok kialakulásához vezetnek, amelyek következtében pedagógus és gyermek egyaránt jól érzi magát és eredményesen együtt munkálkodik, közvetetten pedig tudatos személyiségfejlesztést valósít meg egy nyitott nevelési folyamatban (...).*” (Stark, 53. old.)

A kötet második nagy egységét a szerzők által meghirdetett pályázatra beérkezett 34 legsikeresebbnek ítélt kidolgozott és kipróbált óvodai projekt képekkel illusztrált leírása képezi. A munkák Erdély különböző szegleteiből származnak, így sok esetben – igen örömdetesesen egyébként - tükröződnek bennük egyrészt a helyi (regionális) sajátosságok, másrészt az óvodapedagógus és a projektben résztvevő csoportok egyénisége. Jobbnál jobb és eredetibbnél eredetibb témabeli és kivitelezésbeli ötletek villannak elő az integráló témakörönként csoportosított bemutatásokból. Íme ízelítőként néhány a feldolgozott témák közül: „Boszorkányok”, „Füben-fában orvosság”, „A kenyér meséje”, „Gyalogolj

¹ id. Hegedűs G., 2002, szerk.: Projektpedagógia. KFTFK, Kecskemét

* 2008: Óvodai tanterv. Curriculum pentru învățământul preșcolar (3-7 ani). Ministerul Educației, Cercetării și Tineretului, București.

és biciklizz”, „A láng”, „Égitetek, bolygók, csillagok”, „Bátran Tigrissel”, „Csillag csoportunk csillaga” stb.

Az egyik projekt szerzőjétől tapasztalatból merítve nyer megerősítést, hogy „*a legsikeresebb projekt az, amelynek témáját a gyermekek választják. (...) Bármilyen lehet központi téma, még akkor is, ha a felnőtt szemében csekélységnek tűnik: akár a tökmag vagy a naprendszer.*” (Deszke E., 83. old)

Különlegesen értékesek az egyes projektleírások végén olvasható javaslatok, tapasztalatok összegzései. Ezek egyikében egy óvopedagógus a következőképpen töpreng a projektelésben megbúvó kihívásokról: „*Napjainkban a gyermekek olyan ismeretek birtokában vannak, amelyek meghaladják elképzeléseinket. Egy ilyen átfogó és sokszor a mi tudásunkat is meghaladó téma esetében igyekszünk mindent felkutatni és gyermekközelbe hozni, és közben azt fedezzük fel, hogy amit elmondunk, az már nem is újdonság. Esetünkben a gyermekek közül legalább hárman fel tudják sorolni a bolygók nevét előzetes ismertetés nélkül, ismerik a Nap, Hold tulajdonságait, részletes információkkal rendelkeznek a Föld forgásával kapcsolatban. Mit tehet ilyenkor a pedagógus?*” (Dobri E., 211. old.)

Azért is érdemes kézbe venni „**A projekt módszer óvodai alkalmazása**” című könyvet, hogy lehetséges válaszokat keressünk a fenti kérdésre. Ajánljuk hát a kötetet óvopedagógusok, tanítók, óvó- és tanítójelölt diákok, valamint a gyermek igényeire és szükségleteire válaszolni szándékozó, az örömteli tanulást választó minden érdeklődő figyelmébe.

Felhasznált irodalom

Barabási Tünde, Demény Piroska és Stark Gabriella (2012): *Gyakorlatközelben – A projekt módszer óvodai alkalmazása*, Ábel Kiadó, Kolozsvár

Szerző

Szász Judit, Babes-Bolyai Tudományegyetem, Kolozsvár (Románia). E-mail: juditszasz@gmail.com